

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר ישיכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת שמות תשפ"ג | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

התקהלות חוקית

בפתח הפרשה מתארת התורה קריאת התייצבות לכל העם זיקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, הביטוי יוצא הדופן של הקריאה להתקהלות המונית לקראת המסר האמור להגיע מפי משה – מעורר את תמיהת חכמנו ז"ל מדוע נתייחד ביטוי זה לכאן, וכי כל הצוויים לא נאמרו לכלל הקהל? ואם יש כאן מגמת הרחבה של הקהל המיועד מה טעמה?

בציווי דלהלן עם ישראל שומע על שני עניינים חשובים, על מלאכת המשכן ועל שמירת השבת. חז"ל כבר מציינים כי יש כאן כונה להצמיד את שני הצוויים לאמר כי גם מלאכת המשכן על אף היותה 'פרוייקט לאומי ממדרגה ראשונה' אינה דוחה שבת.

אולם ההדגשה של 'הקהל' והמסר של הגיבוש וההתאחדות הבא עמה – מתפרשים היטב לאור הדברים שכבר הזכרנו בפרשת תרומה כי השראת השכינה שזו מטרת המשכן – דורשת התאחדות לאומית. כשם ששנאת חנם החריבה את בית המקדש כך אהבה ואחדות הן הלבנים הבונות אותו.

אפילו בנין תא משפחתי, ההשתתפות בשמחה של בני זוג הנישאים זה לזה והסיוע להרבות שמחה ביניהם – נחשבת השתתפות בבנין ירושלים, כיון שהאחדות הלאומית מתחילה באחדות המעגל הקרוב ואחדות התא המשפחתי בפרט, העצמת השמחה מסייעת לאיכות הזוגיות. כאשר בני הזוג בתחילת דרכם (וגם בהמשך) במצב רוח מרומם, הם באים לידי מבט חיובי ורצון לפרגן ולתת זה לזה. לכן 'כל המשמח חתן וכלה כאילו בנה חורבה מחורבות ירושלים' – הקן הפרטי של כל זוג הזוכה ל'שכינה ביניהם' כמוהו כמשכן ומקדש בזעיר אנפין, הוא מקום להשראת שכינה וההשתתפות בבנייתו היא כשותפות בבנין ירושלים.

השבת כמשכן

השבת אף היא דורשת את אחדות ישראל, 'כנסת ישראל הוא בן זוגה של השבת' – ומלבד שמהותה של השבת היא 'אחדות', עם גמר מעשה בראשית כל הבריאה מתמזגת לשלמות אחת, התמונה בת מליארדי החלקים המתמזגים להרמוניה נפלאה של שלמות ויפוי ועוצמה – ומשרים גם בנפש האדם את אותה הרמוניה פנימית שהיא מעצם מהות מנוחת השבת (כמו שכתבנו בשבוע שעבר). מלבד זאת השבת עצמה היא כעין משכן ומקדש, השבת הינה זמן של השראת השכינה כפי שהמקדש הינו מקום של השראת השכינה, הצד השווה לשניהם שהם דורשים את התנאי של אחדות ישראל. לפיכך נאמר גם הציווי על השבת יחד עם המשכן – ב'הקהל' להורות כי האחדות וההתקבצות הן

היסודות לשני הנכסים הללו – שבת ומשכן. (אולם יש לציין כי אין חובת האחדות הזו כוללת את מחללי השבת, ודאי לא את אלו שעושים זאת במזיד ומוציאים את עצמם מן הכלל, המומר לחלל שבת כמומר לכל התורה כולה).

דרשת השבת

מבט נוסף בדרך רמו – על השאלה מדוע דוקא בציווי זה נזכרת הקהלת כל הציבור, מציעים חז"ל בילקוט שמעוני "ויקהל משה – רבותינו בעלי אגדה אומרים מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל, אלא זאת בלבד. אמר הקב"ה עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני" והובא במשנה ברורה הלכות שבת סי' ר"צ.

והנה נאמרו בכמה מקומות בתורה ענייני שבת ובאה רמזיה זו דוקא כאן שנאמרו שבת ומשכן בפרק אחד, ונראה כי התורה באה לרמז כי האופן שבו נעשית קהילת ישראל לציבור הראוי להחלת שם שמים והשראת השכינה היא על ידי ההתכנסות לשמוע דברי תורה בשבת, על ידי כך זוכה עם ישראל להגיע לתכלית 'שיהא שמי הגדול מתקלס בתוך בני'. הבסיס להשראת השכינה הוא בהתקבצם יחד ללימוד תורה, 'עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה ביניהם' ואותו ציבור המתקלה לשמוע דברי תורה ובמיוחד בשבת זוכה להארה מיוחדת ולטעם שבת מיוחד – טעם שכינה השורה עליו.

מימות משה רבינו ועד לדור הקודם היתה בקהילות רבות בעולם ההתכנסות לדרשת הרב – המרכז הרוחני וגם החברתי של השבת. רבים מהרבנים והדרשנים היו מתבלים את דבריהם בסיפור ומשל כדי לקרב את לב ההמון – אנשים נשים וטף אל דברי המוסר וההלכה שבדרשה, דרשות השבת של רבי יוסף חיים מבגדד שכונסו בספרו הנפלא 'בן איש חי' מטעמות עדיין את טעמן הערב כמו גם משלי המגיד מדובנא ואחרים, כל עיר וארץ ותרבותה, הצד השווה שבכולן שנועדו לקרב את ישראל לתורה ומתוך כך להביא את הקדושה והנועם של התורה ולאחדו עם נועם וקדושת השבת. נסיון חלקי לחיקוי של הכח העצום הזה – נעשה במאות עלוני השבת המופצים בבתי הכנסת, אך בודאי איננו יכול לחקות או להשלים את האוירה ואת האחדות וההתגבשות סביב הדרשה ואת המציאות של חיי הקהילה בכל אורך שנות גלותנו שבית הכנסת ולימוד התורה בו היו דופק החיים שלה. כמה טוב ונכון כשבבית כנסת ישנה דרשה – במיוחד עם היא מפי הרב – וכמה כדאי לשמר מסורת יפה זו גם ביום השבת.

גם אם אין אנו מצליחים לשמר את האוירה של אותה דרשה עתיקת יומין, שומה עלינו להקדיש זמן איכות (וגם זמן כמות...) לטובת חיי הרוח ולימוד התורה, ללא זאת תהפוך השבת ליום חופש גרידא, ללא ההתעלות הרוחנית והשראת השכינה הראויה לו. כשמאידך לימוד התורה ביום הפנוי מעבודה מממש את אחד מיעודיה העיקריים של השבת 'לא ניתנו שבתות לישראל אלא בשביל שיהיו עוסקים בתורה' – וגם נותן יחד עם זאת מעמד אחר – לעסק הפרנסה בכל ימות השבוע.

שבת שלום וכל טוב לכולם

שבת שלום וכל טוב לכולם

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד